

Izhaja vsak petek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 27.

V Ljubljani, dne 6. junija 1913.

Leto VIII.

Svobodomiselni halali.

»Klerikalnega zmaja« ubija pri nas svobodomiselstvo, pa naj se že zove narodno-napredno ali socialnodemokratsko ali zlomek že vedi kako, dolgo vrsto let. Posledica: Na Kratinskem in na slovenskem Štajerskem in Koroskem je svobodomiselstvo že popolnoma brez vse sile in moči, na Goriškem pomenja le malo. Lahko se trdi, in to svobodomiselci dobro znajo, da so bili v veliki bitki z našo stranko popolnoma poraženi, poteptani v prah in pepel. Široke plasti slovenskega ljudstva niso hotele in nočejo z svobodomiselstvom združenim brezboštvom in pokvarjenostjo ničesar čuti. Slovensko ljudstvo stoji v ogromni večini zvesto in vztrajno v taboru naše stranke. Vsi nasprotni poizkusi so se svobodomiselstvu ponesrečili. Veliki načelni boj med svobodomiselstvom in katoličanstvom, ki so ga započeli v 8. desetletju minul. stoletja takratni ljubljanski knezoškof dr. Jakob Missia, profesor bogoslovja dr. Anton Mahnič v Gorici in trnovski kaplan Andrej Kalan v Ljubljani, se je končal s popolnim porazom katoličanstvu nasprotujočih sil. Ustanovili smo katoliško narodno stranko, iz nič smo ubogo slovensko ljudstvo dvignili, je izobraževali, mu ustvarili mogočno ljudsko stranko; iz nič smo ustanovili mogočno združeno organizacijo, ubogega slovenskega delavca in delavko, ki ju je slovensko svobodomiselstvo tako zaničevalo in preziralo, smo zbrali in je organizirali. Ustvarili smo tudi krépkó mladeniško organizacijo. Samobsebi umevno smo tudi vedno in povsod skrbeli za to, da smo poživili in dvignili versko zavest in zbrali poštene katoličane in katoličanke tudi v verske družbe. Svobodomiselstvo hira po kotih, strada in izumira. Politične moči na Slovenskem nima.

Slovensko svobodomiselstvo to dobro zna. Nič, čisto nič ne premore in čisto nič ne pomenja. Upa pa le še vedno, da mu kdaj napočijo boljši časi in da se pospeje zopet na površje. Zbirno svobodomiselstvo nikdar v svojih sredstvih ni bilo. Prezagamo, da bi moglo bojevati boj z uma svetlim mečem, je vedno in vedno v načelnem in političnem boju nastopalo z najgršim orožjem in metalo blato na vse, ki so v tem boju za pravico in resnico nastopali. Svobodomislec ne more drugače živeti, kakor da preganja tistega, ki drugače misli, kakor on. V svobodomiselnih krogih so se sicer od časa do časa čuli glasovi, da naj se bije načelni boj z

uma svetlim mečem, a dejansko se tega načela svobodomiselstvo nikdar držalo ni. Osebito je slovensko svobodomiselstvo z načelom, pustimo osebne boje, pricapljaló, kadar mu je šlo za kožo, kakor ob nesrečnem polomu Glavne posojilnice slabega spomina. A z osebnimi napadi na naše ljudi svobodomiselstvo ni nikdar prenehalo. Z naše strani se je sicer streljalo tudi nazaj, a nikdar ne tako, kakor je svobodomiselstvo, ki sme pisati nekaznovano, kar hoče, streljalo na naše ljudi in še strelja.

Bodoče leto bodo na Kranjskem volitve v deželni zbor. Svobodomiselstvo se boji, da bo še bolj ob teh volitvah poteptano, kakor je že. Boji se, da tudi v mestih in trgih izgubi, kar še ima. Sami so izgubili že vso korajžó. Kaj li naj storimo? Napadati bomo začeli osebe, ki stoje na čelu nam nasprotné ljudske stranke. V tej sili so se zatekli in poklicali na pomoč še neko svobodomiselno Nemko.

Sami slovenski svobodomiselci so bili prezagamani, da bore nadaljnji osebni boj proti možem, ki stoje zdaj na čelu naše stranke v kranjski deželi. Pozvali so na pomoč neko Nemko z Dunaja, ki je sama v rdeči »Zarji« zapisala, da je svobodomiselka in da hoče S. L. S. uničiti.

Halali, jaga na pleminito divjačino se je nadaljevala. Tista dun. svobodomiselka se je na Dunaju seznanila z nekaterimi našimi vodilnimi politiki. Stara je 46 let. Pečala in pisala je precej o ženskem vprašanju. Naš dr. Krek, ki gori, da se dvigne slovenska žena, ki želi napredka tudi v slovenski kuhinji in v slovenskem kmečkem in delavskem domu, se je večkrat s tisto Dunajčanko razgovarjal s tisto lastno mu ljubeznjivostjo in dobroto, s katero se razgovarja z največjo revico in z zadnjim šnopsarjem, s tisto ljubeznjivostjo in pristranostjo, s katero obuje z delavcem in delavko, s tisto demokracično odkritostjo, ki mu je pridobila kar sama po sebi ime »očee« med slovenskim krščanskosocialnim delavstvom. Svobodomiselna Dunajčanka, ki ji je bil dr. Krek za njene svete glede na gospodinjstvo hvaležen, je pa poplačala dr. Kreku njegovo ljubeznjivost s tem, da prav po svobodomiselnih načelih meče zdaj v svobodomiselnem časopisju blato nanj. Svobodomiselna Dunajčanka hoče menda uničiti tistega dr. Kreka, ki je ustanovil slovensko krščanskosocialno delavsko organizacijo, tistega dr. Kreka, ki je ustanovil našo združeno organizacijo,

tistega dr. Kreka, ki je očee naše izobraževalne organizacije, tistega dr. Kreka, ki je storil za Slovence in za Jugoslovane več, kakor kdorkoli pred njim in ki si je ob svojem delu za ljudstvo pridobil take zaklade, da resno dvomimo, če bo kdaj mogel delati oporoko o svojih materialnih zakladih, ki jih nikdar imel ni in jih imel ne bo. Prav svobodomiselno tista Nemka izrablja dr. Krekove bliskovice in ga izkuša uničiti, ker hoče uničiti S. L. S.

Umevamo, zakaj da se svobodomiselstvo tako strastno zaganja v dr. Kreka. Saj so svobodomiselci hoteli v državnem zboru izvesti silovit napad na katoličanstvo, se je le-ta razblinil ravno po dr. Krekovem nastopu v prazen nič. Dr. Krek ni le najhujši nasprotnik slov. svobodomiselcev, nava-ren je vsemu mednarodnemu svobodomiselstvu in nič čudnega ni, ker je nemška svobodomiselka priskočila z osebnimi napadi proti dr. Kreku na pomoč slovenskemu svobodomiselstvu!

Načelnik naše stranke deželni glavar dr. Šusteršič je tudi že od nekdaj trn v peti svobodomiselstvu. Kaj da je dr. Šusteršič naši stranki, to pač vsakdo dobro ve in zna. Saj je dr. Šusteršič politik in diplomat, ki nam ga močnejši narodi zavidajo. Ko je enkrat pustil državni zbor, so to celo slovenski liberalci obžalovali javno v svojem časopisju. Rad se dr. Šusteršič ni posvetil veliki politiki, ker je imel rodbino in ker umevno v njegovi odsotnosti njegova odvetniška pisarna ni tako procvetala, kakor bi bila, če bi bil njen šef vedno doma navzoč. Šel je, ker je to stranka zahtevala; tudi svobodomiselci znajo prav dobro, da je bilo tako, a kljub temu vedno nekaj kriče o Šusteršičevi sebičnosti. Licemerci! To le mimogrede omenjamo, ker je prav, da na take stvari od časa do časa tudi take naše ljudi spomnimo, ki žive pod vtisom tistih svobodomiselnih listov, ki bi jih niti čitati ne smeli, če bi se na ukaze cerkvene oblasti ozirali in zagolče, če kaj svobodomiselno časopisje načekajo: »A — kaj bo pa zdaj,« pa si škodoželjno pomežikujejo. Bog našo stranko obvari takih »ljubeznjivih« somišljenikov, sovražnika se i brez njih obranimo in ga uničimo.

Svobodomiselno časopisje je dr. Šusteršiča vedno napadalo, napadalo tako, kakor to svobodomisleci znajo. S svojimi napadi so ti ljudje dosegli, da se je ljudstvo vedno tesneje voditelja demokratične naše ljudske stranke oklenilo.

Dr. Šusteršič je zdaj obhajal svojo

50letnico. Tudi slovensko krščanskosocialno delavstvo ob 50letnici dr. Šusteršiču čestita. Naj tuli vihar, naj svobodomiselstvo škriplje z zobmi, ne pomaga nič. Svobodomiselne spletke učinkujejo morebiti v krogih mažarskega podkupljivega plemstva, pri nas prestopimo preko njih na dnevni red. To bi morali svobodomiselci znati, saj vedo, da njih spletke v naših vrstah niso nikdar nobene zmede napravile, najmanj pa takrat, kadar so poizkušali enega proti drugemu nahujskati. Na tem čisto nič ne izpremeni pomoč nemške svobodomiselne Dunajčanke, ki je tako slovenskim svobodomislemcem pomagala, da je celo dr. Triller v sobotni seji deželnega odbora izjavil, da tudi on odločno obsoja take osebne napade in obžaluje, da ni imel zadostnega vpliva, da bi jih preprečil v »Slovenskem Narodu«.

»Slovenski Narod«, ta največji sovražnik slovenskega delavstva, je v svoji sobotni številki napadel nečuvno podlo dr. Dolšaka, ker je postal deželni zdravstveni tajnik z letnimi dohodki 5927 K. Svobodomiselna licemerna sodrga je brez vsakega sramu in gotovo ne pove svojim svobodomiselnim bebcem, da dobiva ljubljanski magistratni svetnik ekstra statum dr. Miljutin Zarnik, to se pravi, da je postal svetnik, ko prav za prav še ni bil na vrsti za to, letne plače 6700 K, da dobiva ravno toliko magistratni svetnik ekstra statum Evgen Lah, ki niti doktor ni, in da dobiva ljubljanski magistratni svetnik ekstra statum vit. Bleiweis pl. Trsteniški, ki tudi ni doktor, plače 6100 K na leto, mestni knjigovodja Fran Trdina, ki tudi ni doktor, pa celo na leto 7900 K.

To smo približili, da i slovensko krščanskosocialno delavstvo zna in pozna vso podlost in ničvrednost svobodomiselstva in sredstev, ki se jih poslužuje.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

IZLET V STRUNJAN IN V TRST.

Za nedeljski naš izlet v Strunjan in v Trst se še lahko ljudje prijavijo. Da bo vse v redu, objavljamo še enkrat ves spored. Naš poseben vlak se odpelje iz Ljubljane, južni kolodvor, dne 7. junija ob 11. uri 52 minut ponoči in pripelje v Brezovico ob 11. uri 35 minut ponoči. Tisti naši delavci in delavke, ki na Brezovici stanujejo, tu lahko vstopijo na vlak. Z Brezovice se odpelje vlak ob 11. uri 40 minut in se

je zdaj izpremenil v resnega družabnega prekucuha v salonski obleki in s cilindrom na glavi. Zdaj je strastno govoril z urednikom dnevnih novic in mu šepetal:

»Ne moremo si želeti boljše priložnosti, da bi mogli razdražiti volilce. Tej novici dajte torej velikansk naslov in vse polno napisov kroginkrog: »Peklenški pes pastor Wüg. Oskrunjen grob. Mož božji je zasmehoval mrliča. Solze udovel« in še več podobnega testa. Le napravite vse na debelo, ne pride nam vsak dan taka zver v roke! Sicer se je dobro izrezal, bilo jih je v resnici mnogo z njim; a tega samo ob sebi umevno ne smete pisati!«

Prišli so k grobu. Niels Wüg je bil že tu in je držal obredno knjigo v roki. Med težkim molkom so počasi spuščali bogato ovenčano rakev v črno žrelo jame, nato je bilo čuti pretresljivo drgnjenje vrvi, ki so jih jemali izpod rakve in Niels Wüg je pristopil, da bi vrgel trikrat prsti v grob.

Nihče ni mogel pozneje natančno povedati, kaj se je zdaj zgodilo in v kakem redu so se vršili dogodki v naslednjem trenutku.

(Dalje sledi.)

J. Jørgensen: Naša ljuba Gospa Danska.

(Dalje.)

Na onem svetu pa je po lastnem Jezusovem pričevanju poleg kraja zveščanja tudi neko drugo bivališče, kraj teme in obupanja, dom večnega trpljenja in večnega pogubljenja. To je kraj, na katerega se spomni kristjan z največjo grozo, s strahom in trepetom in prosi Boga, naj ga reši — to je večno peklo, kjer črv ne umrje in ogenj ne ugasne . . .

Ko je Niels Wüg tako govoril, je postajalo v cerkvi tiše in tiše. Mimo solnce je ravno plaval oblak; postalo je temno v kapeli; sveče na oltarju so temno plapolale in niso svetile. Zdelo se je, kakor bi se bila zbrala vsa svetloba krog bledega obraza in belega ovratnika duhovnikov. Vonj cvetic je postal močan in težak. Pri zadnjih Niels Wügovih besedah je bilo čuti, kako je izbruhnil glasen jok neke v sprednjih klopih in istočasno se je začelo mrmranje kroginkrog.

Toda Niels Wüg je povzdignil svoj glas:

»V današnjem času je toliko krivih prerokov in nepravih kristjanov, ki oznanjajo različne pokvarjene evangelije in obljublajo zapeljani množici

nebo za malo ceno. On, ob katerega grobu stojimo zdaj mi, je veroval tem krivim prerokom in je živel, da bi razširil poguben nauk. Bil je nesrečen in se je trudil, da bi druge spravil v isto nesrečo, kjer je bil sam.

Njegova sodba je končana, njegova usoda odločena. Toda obračam se do vas, ki ste bili njegovi somišljeniki in sobojevniki, do vas, ki vam ljudstvo veruje, ki ne veruje več nam, ne veruje več Cerkvi. Prosim vas pri vaših neumrjelih dušah, pomislite, kaj delate! Pomislite, da imate zdaj vi moč in da je v oblasti odgovornost. Ne pokvarite vseh, ki vam verujejo; ne iztrgajte jim Boga in Odrašenika in ne dajte jim mesto njega prazne, blesteče mamljivosti!

Zaradi ljudstva vas prosim: Odnehajte! Ne vodite delavskih trum do prepada, kjer leži pokopana že davno stranka, ki je bila prva zvodena vsled nevere v ta prepad! Iz vaših rok se bo tirjal na sodni dan vse te neumrjelo duše, zato vas prosim: Hodite po pravi poti, dokler vam še sveti luč življenja; pride smrtna tema, predno boste vedeli, noč, ko ne bo mogel nihče več delati — in kakršen je bil dan, taka bo noč.

Obračam se tudi do vas vseh, ki zaupate in verujete svojim voditeljem

na vsak najmanjši migljaj! Naučili ste se verovati in upati v ljudi in jih ubogati in upati v dobre sadove, ki jih obrodí vaše zaupanje in vaša pokorščina. Ali je potem tako poniževalno verovati v Jezusa Nazarenskega in mu biti pokoren? Mnogi, mnogi izmed vas vidijo v njem velikega učitelja usmiljenosti, predpodo vseh dobrih ljudi, vzor, ki ga ne moremo nikdar doseči, čeprav hočemo biti njegovi učenci. Prosim vas, vzemite si njega za svoj vzor! Ne zahtevajte samo od drugih, da naj mu bodo enaki! Poizkušajte tudi sami — in videli boste, da boste tudi sami boljši, ako boste bolj milo sodili druge!

Pri zadnjem delu Niels Wügovega govora se je temno izpremenilo v različne klice nevolje. Od vrat sem je bilo glasne vzklike: »Kaj hoče črnun?« — »No, nismo mu dovolj dobri!« — »Z nami bi rad prerokoval!« Wüg je čutil, da ne bo več dolgo varen, zato je s kratko molitvijo hitro končal.

Počasi se je začel premikati velikanski izprevod. Vsi duhovi so bili skrajno razvneti, nevolja je bila splošna. Delavski voditelji, ki so stopali tik za krsto, so resno govorili o »duhovniških napadih«. Za njimi je šlo uradniško osebje »Napreja«, njim na čelu pa je bil Koch-Jensen; nekdanji pesnik se

pripelje v Trst, južni kolodvor, 8. junija ob treh zjutraj. Z južnega kolodvora se izletniki podajo na ladjo, s katero se nato odpeljejo v Strunjan, kjer bo cerkveno opravilo. Veliko težav je bilo, da si je odbor ladjo zagotovil. Gospoda Čok in Ferjančič v Trstu sta se zelo trudila, da sta nam ladjo preskrbela, za kar: Bog plačaj! V Strunjanu je vse preskrbljeno, da izletniki lahko zajtrkujejo. V Trst se vrne okoli 12. ure. Zeleti je, da se izletniki udeležijo skupnega kosila. Sledeča bo ogledovanje mesta v skupinah. Ljubezni naši somišljeniki so nam obljubili, da nam preskrbe vodnike. Z nami se peljeta č. g. Franc Ferjančič, pečovodja proslulega pevskega zbora Katoliškega društva za delavke, ki se polnoštevilno udeležijo našega izleta, in č. g. p. Teodor Tavčar z Viča. Tudi služni delavski poslanec Gostinčar je obljubil, da se udeležijo izleta, če bo le mogel. Izletniki naj pazijo, da ne zamude posebnega vlaka, ki odpelje z južnega kolodvora iz Trsta dne 8. junija ob 6. uri 50 minut zvečer in se pripelje na Brezovico ob 10. uri 38 minut zvečer, z Brezovice pa ob 10. uri 44 m. in se v Ljubljano pripelje ob 10. uri 55 minut zvečer. Glede na izlet nam je pomniti, da se bodo morali izletniki voziti s posebnim vlakom in da se bo morala popolna vožnja plačati tudi za otroke nad štiri leta stare. Kdor se misli izleta še udeležiti, naj to javi odboru.

Odbor

Podpornega društva delavcev in delavk ljubljanske tob. tvornice.

Lep uspeh naše organizacije. V zavijalnici (Rauchtabak-Verpackung) so nameravali pri velikih pakelcih uvesti nov delovni način, novost, ki se je morala izkupati v glavi nekega domačega uradnika, novost, ki je bila nepotrebna in ki je delavke zelo razburila, ker se je od njih nekaj zahtevalo, česar bi ne bile mogle zmagati. Naša organizacija je takoj posredovala pri tvorniškem ravnateljstvu, kjer so se naravnost čudili, ker niso ničesar znali o tem, kar se je v ljubljanski tobačni izkuhalo in so izjavili, da ostane v zavijalnici glede na delo vse pri starem, kar se je tudi zgodilo. Zahvaljujemo se tovarišu poslancu Gostinčarju, ki je tako hitro in uspešno posredoval nam v korist pri glavnem ravnateljstvu. Zelo pa moramo obžalovati, ker ravno slovenski uradniki, s častnimi izjemami seveda, vedno in vedno zopet kaj pogruntajo in izkuhajo, kar mora delavstvo razburiti. Vedno smo se zavzemali za to, da naj se slovenski uradniki pri nas nastavljajo, a resnici na ljubo bodi pribito, da so navadno nemški uradniki delavstvu bolj naklonjeni, kakor slovenski uradniki. Žalostno, a resnično.

Na dvorišču naj se skrbi za večjo snago. Saj niti v zasebnih tvornicah niso dvorišča tako nesnažna, kakor v naši ljubljanski tobačni tvornici.

Premeščanja od dela naj se že enkrat pravično urede, kakor to določajo predpisi. Premešča se zdaj delavstvo kar tako, kakor je to nekaterim gospodom všeč, ki se prav nič ne ozirajo na službene predpise, da se mora jemati ozir na službeno dobo. To je naš zadnji opomin, če ne bo pomagal, bo naš poslanec tovariš Gostinčar v zbornici interpeliral in v interpelaciji marsikaj povedal, kar gotovim gospodom ne bo všeč.

Poslanca Gostinčar in dr. Krek ste v državnem zboru vložila predlog, da naj se ljubljanska tobačna tvornica uvrsti v II. krajni razred 12 krajno stopnjo. Besedilo predloga prijavimo v prihodnji številki našega lista.

NA AGITACIJO.

Povsod vlada tišina. Tak je sedanj položaj v naši Zvezi, saj kar tiče agitacije. Leto 1912 smo zaključili mesto s prirastkom članom z izgubo. Razlogov je več in naši zaupniki so jih veliko navedli. Dobro, veljajo naj, ker znamo, da ravno sedanj čas organizaciji ni ugoden. V enem kraju ni mogoče kar stotine novih članov pridobiti, ker ni za to predpogojev.

A izgovori naj se že končajo. Težkoče, ki nastajajo pri agitaciji, smo pribili in jih upoštevamo. Zdaj pa moramo te ovire premagati. Če bomo vedno in vedno le naglašali, kako težavno je pridobivati novih članov, ne pridobi naša Zveza ničesar. Resno moramo stremeti, da ovire odpravimo, ker so lahko vedno večje in postanejo nepremagljive. Konec pa bo, da ne bomo ohranili isto število članov, ki je že zdaj imamo, marveč šli bomo celo nazaj. To se pa nikakor ne sme zgoditi.

Pred vsem pribijmo, da je še vedno veliko neorganiziranega delavstva v tobačnih tvornicah. Če tudi novih delav-

cev v tvornice ne sprejemajo, je le še toliko neorganiziranega delavstva, da če se le nekoliko potrudimo, povisamo število članov. Saj je šele ena tretjina tobačnega delavstva organiziranega, med ostalima dvema tretjinama pa gotovo še lahko veliko novih članov pridobimo.

Številke o številu organiziranega delavstva v tvornicah, kjer imamo skupine, so te-le:

V odstotkih je organizirano delavstvo:

	kršč.	soc.-dem.	skupaj
Bavč	25-61	25-00	50-61
Fürstenfeld	21-46	15-12	37-66
Hainburg	24-64	30-10	54-74
Halajnc	14-60	49-90	64-50
Celovec	10-00	70-10	80-10
Ljubljana	53-75	12-20	65-95
Landskron	6-00	6-20	12-20
Linc	25-22	30-80	56-02
Novi Jičín	18-85	7-40	26-25
Rovinj	41-85	4-60	46-45
Sacco	48-31	3-10	51-41
Švac	57-28	5-20	62-48
Ottakring	30-84	23-90	54-74
Rennweg	15-75	60-80	76-55
Cvitava	27-34	12-00	39-34

Ta pregled kaže, da nas čaka še veliko dela. Če imamo tvornice, v katerih je delavstvo do tri četrtine organizirano, zakaj naj bi se tudi v drugih tvornicah uspeh ne dosegel? Gotovo je, da so razmere povsod drugačne, a to nam nikakor ne sme agitacije ovirati. Vodstva krajnih skupin naj se o tem vprašanju temeljito dogovore o agitaciji z zaupniki. Kljub težavam se bodo našla pota, da se kljub posebnim razmeram agitacija razvije in ojači. Pred vsem se moramo resno in temeljito stvarjo baviti in z odločnostjo število članov zvišati. Če le resno hočemo, gotovo napredujemo.

Kmalu mine prva polovica letošnjega leta. Če se ne dvignemo, ne bomo mogli koncem leta trditi, da smo napredovali. V primeri z lanskim letom smo glede na sprejem novih članov precej nazadovali, a še bolj v primeri s prejšnjimi leti. Primerjajmo nove sprejeme v prvem četrtletju. Sledeče številke dobimo:

1909	478
1910	360
1911	232
1912	251
1913	178

Polovico smo v zadnjih treh letih nazadovali. Priznamo, da se je novega delavstva na delo manj sprejelo in da se je tudi organizacija ojačila. Preveč mirne so zdaj naše krajne skupine.

Če se ne bo delalo, se zna zgoditi, da zopet pademo v tiste razmere, ki so pred desetimi leti po tobačnih tvornicah vladale.

Očetje, pozor na sinove!

V Mostah se je vršil pretečeno nedeljo mladeniški tabor šentpeterskega okrožja. Tem povodom smo prišli do sledečega razmotrivanja. V vrstah naših Orlov se opazi po večini kmetski naraščaj, ko se pogreša obrtnega in delavskega. Če se premišluje o vzrokih tega pojava, se pride do zaključka, da naši delavski možje mnogokrat premalo gledajo na vzgojo svojih otrok. Za hčer se morebiti briga bolj mati, sin je pa že od svojega rojstva »buča«, kakor jo matere značilno imenujejo, kar pomeni, da je deček poreden, svojeglav, trmast in da čuti takoj v mladosti, da mora hoditi druga pota. Oče, cel dan na delu, se pa ne utegne mnogo pečati z otroci, ki ga po navadi vidijo šele zvečer, mnogokrat pa niti tedaj. Posledica tega je, da manjka med očetom in sinom vsake prirčne vezi. Oče ga morda samo ob gotovih slučajih krega, morda kaznuje, sin pa izpostavljen tujim, liberalnim in socialno demokracijskim vplivom se zgublja in oddaljuje od očeta. Oče moli, sin se ali odtegne ali le momlja. Oče gre v cerkev, sin ima pa druge opravke, ali gre pa pri enih vratih noter, pri drugih pa ven. Oče misli, da je v cerkvi, sin hodi pa svoja pota. Očeta vidiš na naših shodih — vprašaš se pa, kje ima pa sinove? Oče čuti morebiti mladeniško navdušenje, da bi stopil v krog Orlov, sina je pa sram zbadanja in zaničljivih opazk. Le redko se dobi odločnega mladeniča, ki prezira vse moderne napade na krščansko prepričanje.

Krivo na teh razmerah nosi po večini nezavednost in rekli bi lenoba očetov, ki se ne zavedajo svoje vzvišene dolžnosti, ne le preskrbeti sinu hrano in obleko, ampak pred vsem tudi pošteno krščansko prepričanje, možato odločnost in strah ter sramežljivost, pa ne pred poštenim krščanskim obnašanjem, ampak pred surovostjo in grehom.

Dandanes se vidi mladeniča, kako zna imenitno preklinjati, — moliti ga

je pa sram. Ni ga sram popivati in težko prisluzen denar zapravljati v nepošteni družbi, sram ga je pa psovke »čuk«. Skrb očeta je, svojega sina še o pravem času nagniti na dobro stran, ga uvesti v dobro pošteno družino, skrbno ga pa varovati pred slabo. Kar naenkrat se oče zave, da je njegov sin že prevelik in da ga ne uboga. In seveda zato mora skrbeti oče o pravem času, po zgubljeni bitki točiti solze, je prepozno. Pa očetje, ki ne vedo, da so glava družine, ki mislijo, da je čisto naravno, da morajo skrbeti za svoje sinove, ki so najinji, ne vedo pa, da jih morajo ti sinovi tudi spoštovati in ubogati. Namesto da bi poleg očeta v cerkvi stal tudi njegov sin, hodita pa vsak svojo pot. V taki družini ni družinske sreče in miru in oče, ki se trudi in poti za svoje otroke, ne bo imel palice svoje starosti in konec njegovega življenja mu bodo grenili pokvarjeni sinovi. — Zato, očetje, takoj malega dečka vzgajajte za poštenega neustrašenega Orla in bodočnost bo naša.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Zopet smrtna nesreča v Vevčah. V ponedeljek dopoldne ob pol 11. uri se je zgodila v papirnici v Vevčah velika nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. Janez Cimic, iz Zagreba, rezalec papirja pri papirnem stroju, je imel opravke pri napeljavi papirja na valjarje. Ti so ga prijeli za roko in potegnili v stroj. Stroj so sicer ustavili, ali bilo je že prepozno. Cimiča so potegnili iz stroja skoro mrtvega. V 20 minutah je bil na mestu mrtev. Zvečer ob 6. uri pa je zdrobilo neki delavki pri delu nogo, da so jo morali peljati v bolnišnico v Ljubljano. V enem mesecu so torej kar tri nesreče. Vzrok teh nesreč so pomanjkljive varnostne odredbe, katere imajo drugod in ki jih obrtna oblast strogo terja, za katere se pa vevška tovarna ne zmeni. Žalostno, kako malo ceni vevško ravnateljstvo življenje in kri delavskih ljudi. Ženi, ki je bila na potu v Ljubljano, da se k možu preseli, je poslal ravnatelj nasproti nekega sela, češ, da naj sporoči, da naj se vrne nazaj, ker je mož mrtev in bi bila njena pot zastoj.

Utrdbe. Pred več leti so razni bogataši zidali poslopja, namenjena za tovarne. Tako je bilo postavljeno takrat v bližini Ljubljane, sedaj skoraj v sredi mesta, poslopje. Za kaj je bilo prvotno namenjeno, mi ni znano, pozneje vem, da je bila cukrarna, sedaj predilnica. Kakor svoj čas Turki, ki so ropali in ljudstvo stradali po Evropi, dela z delavstvom sedanji kartel v predilnicah. Kakor utrdb pred Odrinom, so te tovarne, ki propadajo druga za druga mogočnemu kartelu. Tudi ljubljanska predilnica je ena taka utrdba. Pred to utrdbo ne pokajo topovi, ne ropotajo strojne puške, se ne preganja delavstvo z bajoneti, temveč se hoče z težkim delom in z stradanjem uničiti. Odkar je prišel gospodariti kartel, je ljubljanska predilnica tako rekoč mučilnica za delavstvo. Po teh utrdbah nastavlja kartel svoje poveljnike ali paše. Koder je ravnatelj previden in da zna gospodariti, se še ne občuti tako močno roka kartela. Vse drugače je pa v ljubljanski predilnici. Tu je ravnatelj ali bolje rečeno paša Puringer, ki delavstvo s svojo neprevidnostjo in ošabnostjo muči na vse načine. Ogledamo si nekaj teh mučilnic. Kakor vidi g. Puringer pri delavcu par sivih kocin pod nosom ali pri delavki nekoliko od skrbi in truda pobeljenih las na glavi, mora takoj zapustiti tovarno, češ, da starih delavcev in delavk ni prevzel kartel. Delavstvu se utrgujejo plače kar na debelo, ne za 10 ali 20 vinarjev, celo več kot ena krona dnevno. G. Puringer, ali poznate zakon za varstvo delavk, posebnih mladoletnih? Delavke se mučijo na vse načine. Kar je včasih marsikateri možki delavec težko vzdržal, mora sedaj narediti delavka. Na primer nositi na nosilnici zavitke bombaža (pakelce) po več kot sto kilogramov težke. Na kolodvoru in v tovarni morajo delavke stroje nakladati in skladatai. Nekaterke delavke nimajo po več dni dela, brez da bi se dala za to odškodnina. Saj ako ravnatelj ne dá dela, tega ni vzrok delavka, da ne zasluži. Vse te in enake krivice se godijo delavstvu v ljubljanski predilnici pod vodstvom Puringerja. Mi pa radovedno vprašamo: Ali obrtna oblast nima za ljubljansko predilnico nobenih postav več? Ali se sme siliti delavke k opravljanju, ki so še za moške delavce prenaporni? Ali se sme plača utrgovati, tako da delavstvo nima za vsakdanje potrebe? Že to, kar smo tu navedli, so tako kričeca dejstva, da bo treba delati na to, da delavstvo enkrat temeljito obračuna z Puringerjem in kartelom. Za to vojsko se je pa potreba pripra-

viti, kakor se je pripravil kartel, z organizacijo. Delavci in delavke, kdor še ni organiziran, naj ne zamudi časa! — Ravnatelj Puringerju pa svetujemo, da naj prične misliti, da je tudi delavec in delavka človek, ki zahteva pravico. G. Puringer, ako hočete, da vas ne bo pričelo učiti delavstvo delavnega reda, vam svetujemo, da ga poprej sami temeljito prečitete in proučite. Do takrat ko boste znali delovni red in zakon v varstvo delavk na pamet, vam bomo dali še raznih nasvetov. Naučiti vas hočemo, kakšne pravice ima delavstvo in kakšne direktor ljubljanske predilnice!

Trst. Na shodu dne 25. maja tržaške skupine J. S. Z. je bilo nekaj članic narodne delavske organizacije. Med temi je bila tudi njih predsednica, katera je omenila, da takoj skliče za nedeljo shod tako, kakor je naredila naša skupina. Želimo jim takšnega uspeha, kot so ga imeli doslej, s plesom in s par praznimi besedami, pa po dveh mesecih je vse zaspalo, tako da od čez 100 vpisanih članic jih imajo še 15, od teh 7 rednih. Organizacija brez jasnih načel nima vztrajnosti, to se vidi pri N. D. O., pa vse drugače je v J. S. Z., katera ima jasno začetni cilj in namen, koristi trpečega delavstva zaslanjati in braniti pred tlačitelji. Zato pa J. S. K. napreduje in bode napredovala, to nam priča nedeljski shod naše skupine.

Sava. Strokovno društvo delavstva Kranjske industrijske družbe na Savi priredi dne 15. junija na dvorišču I. konsumnega društva javno tombolo, ki se preloži v slučaju slabega vremena na teden dni pozneje. Prosimo vse članice, naj za isto vsak po svoji moči delajo ali darujejo. Dobitki se hvaležno sprejemajo od prijateljev delavstva. Slavno občinstvo naj se pa iste v velikem številu udeleži. Morebitni čisti dobiček bo v prid podpornemu skladu, zato pričakujemo od vsakega, da stori po svoji moči v prid tombole. Odbor.

Iz Idrije. Naš rudnik je zadnjih 15 let dobil hudega tekmeča v Italiji. Pridela in nekako porabi se letno na celem svetu okoli 40.000 meterskih stotov živega srebra. Od tega se v novejši dobi 10.000 meterskih stotov pridobi v Italiji, torej eno četrtino. V Almadenu na Španskem je še vedno največji rudnik, za njim je prej prišla Idrija, a sedaj so jo že izpodrinili naši sosedje na Laškem. Radi tega je tudi cena zadnje čase bolj nizka. Rotšild si prizadeva, da bi nekako ohranil stalno ceno, a ker Italijani niso v njegovi zvezi, mu delajo konkurenco. Pri nas v Idriji se trudijo, da bi prihranili na materialu, da bi običajni dobiček državi še vedno ostal. Pri novih pečeh se na kurjavi veliko prihrani. Prejšnja leta so napravili 4000 do 5000 meterskih stotov rude na leto, zadnji čas so poskočili na 8000 meterskih stotov in vendar se prav malo več potroši na kurjavi, četudi se še enkrat toliko več rude pridobi. Drugi rudniki imajo v žilah več srebra. Pri nas se že par let izkoplje nad 1 milijon meterskih stotov kamenja, a pridobi le 8000 met. stotov, tedaj niti 1% ne, temveč le 0-8% srebra in cinobra. Preračunali so, da bi bil lanski čisti dobiček le 28.000 kron, če bi bili po stari metodi žgali in pripravljali rudo. Zato vedno iščejo in študirajo, kako bi se dalo vse izpopolniti, da bi ne zaostajali za drugimi rudniki. Kakor že omenjeno, se jim je pri novih pečeh že posrečilo, da bolj prekuhajo kamenje, izsilijo iz njega srebro, zavarujejo, da se preveč drugam ne izhlapi in prištedijo na kurjavi.

Idrija. Novo poglavje o »fehtariji«. Javni trgi, ceste in ulice so ponavadi občinska last in jih mora tudi občina popravljati; pri nas pa so javne vode in poti erarična last, katere tudi erar popravlja in nasipa (kako, ne bomo govorili), samo na levem bregu Nikove je od leta 1850. sem mestna občina snajžila Rožno ulico, trg pred farno cerkvijo in cesto pred ljudsko šolo. Od leta 1912. je pa tudi ta dogovor, ki je obstajal 60 let med erarjem in občino, prenehal, ker se je erar bal, da slednjič tudi last, katero občina oskrbuje, nanjo ne preide. V tem slučaju bi moralo mesto samo skrbeti za Nikovo in ulice, in bi se je tudi prisililo, da bi svoje imetje bolje upravljalo, kakor dela dandanes erar z raznimi lesenimi mostovi, razdrtimi ograjami in zanemarjenimi nasadi. Kljub temu imamo leto za letom v našem mestnem proračunu kaj mastne številke za vzdrževanje raznih javnih potov in mostov; s tem denarjem so se popravljali oni objekti, ki so zadnjih 50 let nastali in niso erarična last, tudi občinska ne, temveč jih rabijo posamezne soseke, ki so radi novih zgradb nastale, n. pr. Wolfovo predmestje, nova cesta v Grapi, kolovoz k sv. Antonu itd. Zgodil se pa tudi, da si razni gospodarji kar sredi parcele hišo postavijo in bi morali seveda tudi za dohod sami i

skrbeti, ker mesto nima pravice posesti meznikom stopnice, steze in ograje popravljati. In tukaj se prične poglavje o fehtariji. Da si volilce zase pridobé, so svojčas liberalci vse mogoče in nemogoče stvari na občinske stroške popravljali, seveda samo lastnim pristašem; kjer je bil gospodar pristaša S. L. S., tam je imel pravico le od daleč gledati, še rogali so se mu, češ, pa bi z nami volil! To metodo so pa pričeli tudi sociji posnemati in v letošnjem proračunu so občini naprtili celo desetisočake v take namene. Vsled našega rekurza je pa jel deželni odbor poizvedovati za katere objekte bo mesto proračunano svoto rabilo. In ker v mestni pisarni, pri sestavi proračuna, sploh nobenih tozadevnih prošelj, projektov in stroškovnikov niso imeli, so pa letos meseca maja na vso naglico nekaj stroškovnikov naredili, a bili toliko površni, da so skupno svoto narejenih stroškovnikov v primeri s proračunom za celih 18.000 kron manjšo napravili, in s tem dokazali, da je proračun za to svoto prevelik, torej nepotreben, četudi so svojim pristašem dve tretjini projektiranih objektov na občinske stroške prisodili, dasi bi jih morali gospodarji sami napraviti, ker jih sami rabijo in so tudi njih privatna lastnina. Deželni odbor bo seveda imenovanih 18.000 kron in tudi vse nepotrebne stroškovnike črtal, ker nas ni nikakor volja, da bi se gospodje sociji tako na občinske stroške debelili, kakor se je na mokrške stroške posestnik lepe vile v Šiški, Anton Kristan odebil. Pika!

Idrija. Neki avser pri zunanem stavbenem delu dela po svoje in trše delavcem akord, ki ga jim je določil njihov nadzornik sam. Sedaj naj to zadošča, če se pa še kak slučaj zgodi, bomo naznanili na merodajno mesto. **»Zarja«** se jezi, ker smo obsojali razsipnost mestne občine pri raznih podporah, in pravi, da bi radi oropali reveže prispevkov. Nas take opazke na račun revežev ne spravijo iz ravnotežja, ker se malokje tako za reveže skrbi kakor od raznih strani v Idriji. Zato pa danes še enkrat povemo, da v primeri z velikimi občinskimi dokladami, ogromno amortizacijo in celim proračunom sploh, podpore in prispevki niso v nobenem pravem sorazmerju, ker se skoraj po vseh postavkah mestnega proračuna kažejo sledi raznih »nagrad, podpor« itd., sama fehtarija, ki v

naših zadolženih razmerah ni prav nič umestna. Ali je morda prav, da je svoj čas v hiši št. 121 stanovala stranka, ki si je pozneje hišo zidala; ali je prav, da sprejema oče občinsko podporo za otroka, ki je brezplačno v Marijanišču? To naj si zapomni »Zarja« in ubožni in stavbni odsek, imen gg. dekana Arkota in nadoskrbnika Vitovša naj pa ne zlorablja. Glede računov povemo tudi danes, da so površni sklenjeni in izgovori na tiskarno ne veljajo, ker se morajo tudi tiskovne pomote (kolikor jih je) pri krtičnem odtisku popraviti. Govoriti o tintomazih, klerikalnih funkcijonarjih, zadruharjih in posojilnicah je pa uprav za »Zarjo« jako nevarno, ker je po Idriji »splošno znano«, kako sam general Tone Kristan o svojih sodrugih misli. Zato drugo pot raje molčite, ker številka, ki jih je »Naša Moč« navajala, z vso svojo gostobesednostjo ne morete izbrisati.

Za one, ki hočejo v Ameriko.

Marsikdo si predstavlja Ameriko kot raj ali obljubljeno deželo, kjer se zasluži velike vsote na dan z lahkoto in se pride do premoženja. Ne pomislijo pa taki ljudje, da s tako neumornim — rekli bi živinskim delom se tudi pri nas da mnogo več zaslužiti kot se ponavadi zasluži, ne da bi bilo treba iti na daljino in drago pot iz domovine od svojih sorodnikov. Kakšne so razmere v Ameriki, osvetljuje pismo nekega našega zaupnika iz Amerike, na katerega smo se obrnili, da poižve za nekega izgubljenega družinskega očeta. To pismo med drugim navaja sledeče: »Navadno so taki izgubljeni ljudje bili pobiti v rudokopih ali pa šumah, kjer bivajo s tujimi narodnostmi skupaj, in ko ga doleti nesreča, nobeden ne ve, kam sporočiti in ga kar po domače pokopljejo. Potem se pa ne zmeni živa duša zanj. V tovarnah, če se ponesreči, ga kar meni nič tebi nič vržejo v ogenj, samo da oblasti in drugi ljudje ne zvedo, da se je kdo zopet v tej ali oni tovarni ponesrečil. Slišalo se je že od več delavcev, da je kakšen težko ranjen kar izginil in ni nihče več slišal o njem.«

Res je, da marsikdo prinese nekaj tisočakov iz Amerike, katere si je v potu obraza pristradal, res je pa tudi, da je Amerika za nas velika nesreča. Ponavadi izvabi ljudi v Ameriko po-

hlep po bogastvu, včasih hrepenenje po prostosti, ker mu je pošteno življenje doma nadležno, največkrat ga pa prepode takega reveža dolgovi.

Ubožec pa namesto, da bi uredil doma svoje zadeve, pusti vse v največjem neredu, ženo in otroke pa v največji bedi. Upniki planejo čez njegovo ostalo premoženje in v enem mesecu ima tak revež več škode, ki mu nastane vsled tožb in dražb kakor bo več let v Ameriki mogel pristradati.

Ravno letos se je zopet odprl nov tok izseljencev. Vse dere v Ameriko, nihče se pa ne vpraša, ali bo mogel tudi iz Amerike nazaj.

Tem povodom priporočamo onim našim bralcem, ki so se odločili iti v Ameriko ali pa sploh kamorkoli iz domačega kraja, naj se preje obrnejo na družbo Sv. Rafaela v Ljubljani, ki jim da brezplačen nasvet, ki jih bo mnogokrat obvaroval pred marsikaterimi nepravilnostmi in jih predvsem obvaroval pred izkoriščanjem nekaterih agentov.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc**. Tisk Katoliške Tiskarne.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. **Mor. Žumberk**
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material
Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73**

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.
F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov,
zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) **Ljubljana**
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

*Pravi: Franck's kavni mlinček
najbolji pridelek za kavo!*

sl ba y 2806, 1:111 A

Tovarniška znamka.

7. tovarne umetnega gnojila (gnojnega prahu ali pudrete, gnojilne skalnične soli in dr.);
8. rokočelnice (manufakture) za strune iz črev;
9. prečiščalnice za rudninska olja;
10. tovarne krovne lepenke in krovne tlakovine;
11. zavodi za delanje in čiščenje črevnih strun;
12. varilnice za pokost (firnaž) in terpentini;
13. madilnice (močilnice) za lan in konopljo;
14. drobnarice;
15. stope ali mlini za zlato in srebrni drobir;
16. steklarice;
17. strojarice in hranišča surovih kož;
18. tovarne za rožene gume;
19. sušilnice za hmelj z žveplom;
20. lesopojnice;
21. svečarice;
22. belilnice za kosti;
23. varilnice za kosti;
24. stope in mlini za kosti;
25. žgalnice (palilnice) za kosti, tovarne špodija (koščene gari);
26. kotlarice;
27. klejarice (varilnice za klej ali lim);
28. naprave za delanje in hranjenje svečavnega plina;
29. talilnice (topilnice) za kovine, plavilnice in samokovi, kolikor pravica napravljati jih ne izvira iz podelitve rudnika;
30. tovarne za stroje;
31. oljarice, tovarne za pokost in lak;
32. smolarnice, varilnice za asfalt (zemeljsko smolo) in kolomaz;
33. papirnice;
34. tovarne solne kisline;
35. tovarne soliterne kisline;
36. tovarne za salmijak;
37. smodilnice za volno in bombaž;
38. tovarne za žvepleno kislino;
39. klavnice in tovarne za krvno beljakovino ali albumin;
40. brzobelnice;
41. milarnice;
42. naprave za amalgamovanje zrcal;
43. kamenolomi (kamenarice), opekarnice, apnenice in sadrarnice (mavčnice), kolikor niso postransko delo kmetijstva, in če se

šanje, ali je smatrati koncesijonirano obrtno podjetje, kakor po tovarniško izvrševano, odloči naj se po predpisu (§ 1., alineja 6.

Nadalje naj se pri takih obrtnih, pri katerih se je ob podelitvi koncesije ozirati na krajevne razmere, zasliši poprej občina, v kateri je obrt.

S predpisi § 23 a se daje obrtnim zadrugam važna pravica, katere poprej niso imele, da mora namreč obrtna oblast zadrugo obvestiti o vloženih prošnji za koncesijo in dati zadruginemu zastopstvu priliko, prepričati se o prosilčevih dokazilih, ki so potrebna za doseg koncesije.

Pri takih obrtnih, pri katerih pride v poštev krajevna potreba prebivalstva, mora obrtna oblast poizvedeti tudi za mnenje občine, predno podeli zaproseno koncesijo.

§ 24.

Pridržek.

Trgovinski minister, sporazumno z ministrstvom za notranje stvari, je pooblaščen, da zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico, zadružno zvezo, kjer obstoje, in prizadete zadruge, do zakonite ureditve podvrže koncesiji tudi še posamezne druge, v tem poglavju ne našete obrte, splošno ali pa za določene okraje, ako to javni oziri nujno zahtevajo.

V ta ukaz se morejo sprejeti določila, kaka osebna in strokovna usposobljenost se zahteva od tistega, ki se poganja za koncesijo, kako mora biti stojališče in obratovališče, nadalje določila o načinu, obsegu in pogojih obrtovanja. Zlasti se more določiti, v koliko je prepovedano izvrševanje po zakupnikih ali namestnikih, ali proglasiti, da ni dopuščeno izvrševati obenem druge obrte. Nadalje se morejo izdati določila o dolžnosti, da se pišejo posebne knjige in izkazi, določila o tem, da je posebna obrtno-policijska uredba pristna, o upoštevanju krajevne potrebe in o instanci, ki podeljuje koncesije.

Enako se morejo posamezni, sedaj koncesijonirani obrti oprostiti od tega, da bi se zanje zahtevala koncesija, ako izpremenjene razmere pokažejo, da je to dopustno, in če se tudi sme ukazati, da so vse druge osebe izključene od izvrševanja istega obrta v tistih krajih, kjer je oblastvo v korist prometa za določena opravila in dela, katera potrebujejo posebnega javnega zaupanja, nastavilo in zaprislego določene osebe.

Dopuščani obrti so naštetih v § 15. Toda trgovinski minister more za koncesionirane proglasiti še druge obrte, za katere sedanji

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/2 kg. zavoj 80 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev.
lekar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109,
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih tve-
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

AUSTRO-AMERICANA

Edina in najkrajša linija v Ameriko!
Samo 5 dni!
iz Havre v
New-York
francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

In brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Potniki v Ameriko
kateri želijo dobro, po ceni in
samoizbrano potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetetza**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kotovarska Pijavica daje se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.
Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
nastitu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratnim urjenjem delav-
nic in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, škatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kujihih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajušno in želodec krepljivo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljivo sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3.50 in K 2.— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Havre v
New-York
francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

In brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporočajo se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAKŠIN SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

== za rodbino in obrt. ==

Naiboliša, najsigurneja prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruža z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prilicije, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

— 90 —

zakon ne zahteva koncesije. To se lahko zgodi za ali vso državo
ali samo za nekatere kraje, ako to zahtevajo javne koristi. Istotako
more trgovinski minister nasprotno ukreniti, da se kakšen po
zakonu koncesioniran obrt iz javnih ozirih izloči iz te vrste obrtov.
Kateri obrti so se pozneje razglasili za dopuščane, glej opombo
pri § 15.

Kakor določa zadnji odstavek § 24., je tudi mogoče, da se obrt
omeji na določen okraj, in da smejo v takih okrajih obrtovati samo
določene osebe, vse druge pa so izključene, akoravno imajo morda
obrtno pravico (n. pr. dimnikarski obrt).

III. Poglavje.

POTREBA ODOBRILA ZA NAPRAVO OBRATOVALNICE PRI POSAMEZNIH OBRTH.

§ 25.

Obratovalnice, ki potrebujejo odobriila.

Odobriila za napravo obratovalnice je potreba pri vseh obrth,
kateri se vrše s posebnimi za obratovanje napravljenimi gorišči
(ognjišči), parnimi stroji, drugimi gibalni (motorji) ali vodnimi stroji,
ali kateri utegnejo z zdravstveno škodljivimi vplivi, s takim obrato-
vanjem, ki je varnosti opasno, s smradom ali z nenavadnim hrupom
obližju nevarni ali nadležni biti. Pred zadobljenim odobrenjem se te
obratovalnice ne smejo napraviti.

Vse take obrtovalnice, katerih delo je morda nevarno za sosedo
ali delavce, ki imajo pri tem opraviti, morajo biti poprej odobrene
od obrtnega oblastva. Določni podjetnik mora prositi torej za odo-
brenje pri onem obrtnem oblastvu, v katerega delokrogu in področju
se misli obrtovalnica napraviti. Prošnji za odobritev naj se pridene
opis obrtovalnice, stavbinski načrt in izvleček iz zemljiške knjige,
da obrtno oblastvo presodi kakovost prostora za obrtovalnico in
kakovost sosednjih zemljišč. Ako bi se rabil ogenj pri obrtovanju,
omeniti je tudi oddaljenost sosednjih poslopij, s čim so krita, ali
se zidana ali lesena i. dr. V slučaju, da delo povzroča velik hrup,
naj se navede, je-li se bode delalo ponoči ali podnevi. Zlasti se je
ozirati na to, da take naprave vsled svoje bližine ne motijo šol,
cerkv, bolnišnic in drugih javnih zavodov in poslopij (§ 26).

Naloga obrtnih oblastev je, da pri odobrenju uradoma varujejo
merodajne javne koristi; istotako pa imajo oblastva tudi zakonito
pravico, ako se pri kaki že obstoječi obrtovalnici pokažejo tekom
časa hibe in napake, vsled katerih pride v nevarnost javni blagor,

— 91 —

da uradoma zahtevajo odstranitev teh napak in da smejo obrtovanje
celo ustaviti; obrtniku je prepuščeno, da spravi svojo obrtovalnico
v soglasje z zakoni in vladajočimi javnimi oziri. (Min. ukaz, 4. avgu-
sta 1874, št. 10.398.)

Ako se delo prične, še predno je obrtno oblastvo odobrilo obrto-
valnico, kaznivo je to po § 132 o. r., črka c.

§ 26.

Postopek vobče.

Pri vseh takih obrtovalnicah, ako ne spadajo med one, o kate-
rih se bode govorilo v § 27., dolžno je oblastvo po najkrajšem potu
pretehtati napake (neprilichnosti), na katere bi bilo pomisliti, ter
predpisati v oziru na napravo obrtovalnice uvete in utesnitve, kate-
rih bi bilo treba; pri tem bode posebno paziti na to, da take obrto-
valnice ne bodo nikakor motile cerkv, šol, bolnic in drugih javnih
zavodov in poslopij, in da ne bodo morebiti že sami za delo name-
njeni prostori nevarni življenju ali zdravju ljudi, kateri delajo
v njih.

Tukaj je splošno povedano, kako naj obrtno oblastvo postopa
pri prošnjah za odobritev kake obrtovalnice, ki ima v § 25. navedena
svojstva. Ako bi se pokazalo, da obrtovalnica ne ustreza predpisom
obrnih zakonov, sme obrtno oblastvo odrediti odobritev, oziroma
dopustiti, da se delo vrši pod gotovimi pogoji in omejitvami. Semkaj
ne spadajo obrtovalnice, ki so našete v § 27.; kajti za le-te zahteva
zakon iz več vzrokov strožjega in natančnejega postopanja, predno
se napravi odobri. — Glede kakšne izpremembe pri obrtovalnici
glej § 32. — Za zopetno napravo obrtovalnice je potrebno uradno
odobrenje ravnotako, kakor če se obrtovalnica napravi nanovo.
(Upr. sod. z dne 7. febr. 1883, št. 88.)

§ 27.

Poseben postopek pri nekih obrtovalnicah.

Za naslednje obrtovalnice se sme odobrenje podeliti samo na
podstavi postopka, kakor ga predpisujejo sledeči paragrafi; te so:

1. Konjedernice;
2. obrtovališča za napravljanje ognjarske tvarine, ognjarskih
izdelkov za zabavne ognje in raznesilnih stvari;
3. čistilnice za šćetino, žimo in perje;
4. varilnice za krvni lug;
5. tovarne kemijskega blaga (kemikalij);
6. cementnice;